Radu Flora
Beograd

SLOVENAČKE LEKSIČKE POSUĐENICE U ISTRORUMUNSKOM

1.0 Istrorumunski — naučni naziv za govore tzv. *Rumera, Ćića, Vlah, Ćiribiraca*¹ na poluotoku Istri, sa lokalitetima gde se još uvek upotrebljavaju ovi govori, makar i kao familijarni: *Žejane*, severno od Rijeke, i u dolini reke Raše, u podnožju Učke, *Sušnjevetica, Nova Vas, Jese-novik, Brdo* (difuzno naselje) i *Letaj*² — privlačio je oduvek pažnju romanista, specijalno rumunista, nažalost manje slavista.³ To je, već čitav vek, jezička enklava, u stvari poslednji ostaci razbijenih srednjevekovnik Vlah,⁴ koja nikad nije brojala više od nekoliko hiljada stanovnika,⁵ — danas svega nekih oko hiljadu i nešto govornika ovog dijalekta,⁶ — ali koja pruža vanredne mogućnosti za proučavanje bilingvizma i njegovih višestrukih aspekata,⁷ sa širokim mogućnostima transponovanja na planu opšte lingvistike.

1.0.1 Jezički kontakti i interferencije, čiji je rezultat bilingvizam, rađa, dalje, mnoštvo relacija sa izvanrednim lingvističkim konzekvencijama. Ovo specijalno — a što sačinjava nužni, istorijski položaj istrorumunskog — sa tačke gledišta skroz neravnopravnih odnosa, socijalno-civilizatorskih i druge prirode, uticaja velikih jezika, sa velikim prestižom, kao što su na ovome terenu bili italijanski, nešto ranije nemački, a oduvek, bez obzira na promene političkih režima, srpskohrvatski, pre-

¹ Cf. S. Pușcariu, în colaborare cu M. Bartoli, A. Belulovici și A. Byhan, *Studii istroromâne* II, Academia Română, Studii și cercetări XI, București, 1926, str. 44—45.

² R. Flora, *Despre stadiul actual al istroromânei, Contribuția geografiei lingvistice la cheștiunea stabilirii poziției graiurilor istroromâne față de daco-română*, Fonetica și dialectologie, București, IV, 1962, str. 139—140; cf. i Južnoslovenski filolog, Beograd, XXV, 1963, str. 334—335.

³ V. bibliografiju kod S. Pușcariu, *op. cit.*, str. IX—XI, 3—58 et pass.; takođe i: Fonetica și dialectologie IV, str. 136—137, pass.

⁴ Cf. Južnoslovenski filolog XXV, str. 331—333.

⁵ *Ibid.*, str. 139.

⁶ *Ibid.*, str. 140.

⁷ Cf. R. Flora, *Cîteva observații cu privire la bilingvismul manifestat în graiurile istroromâne*, u *Actele Celui de al XII-lea Congres internațional de lingvistică și filologie romanică* II, București, 1971, str. 1009—1022.

ciznije okolni hrvatski govori i, svakako, slovenački, na fragmentirane ostatke istrorumunskih govora. Dakle odnos je

JEZIK → (MESNI) GOVORI⁸

što je, svakako, odlučujuće za razmatranja ove vrste.

1.1 Ali nije relevantna samo činjenica da su to razbijeni ostaci nekad značajnije jezičke grupacije tzv. zapadnih Rumuna,⁹ tj. srednjovekovnih Vlaha, koji su se održali, bar jezički, ako ne i etnički, duže u primorskim krajevima,¹⁰ pa i na otocima, specijalno na Krku (tzv. veljotski Vlasi);¹¹ ma da brojčano-jezički beznačajni, sam fakat da su se oni bavili, u neku ruku, zanimanjima drugog reda, ovčarstvom¹² ili pravljenjem čumura (tzv. *čărvunari* u Žejanu), doprinela je potpunom lišavanju ugleda njihovoga izraza (kod okolnog stanovništva, a polako i u svesti samih govornika, te je ovaj izraz spao na rang familijarnog govora).

1.1.2. Što su se ovi govori ipak održali tokom dugih vekova — a danas se ipak svi, pa čak i oni koji brane neku »konzistentnost« ovih govora,¹³ slažu da su to govori koji neminovno nestaju, bez obzira na predložene alternative¹⁴ — ima se zahvaliti i navedenoj činjenici sporednih, pa i »nižih« zanimanja, a svakako i geografskoj konfiguraciji terena. Neka demografska kompaktnost u Žejanu (oko 500 stanovnika), nešto manje u Sušnjevici (oko 250 stanovnika), imala je takođe nekoga udela ovde.

2.0 Na stranu primamljive opštelingvističke lekcije koje proizilaze iz navedene vrste jezičkih kontakata (1.0.1), te bilingvizma i njegovih, u ovoj situaciji, navedenih realizacija, imamo utisak da se oko istrorumunskog, naročito u rumunistici, zapodela diskusija ne malo puta sa neželjenim implikacijama.

2.1 Pre nešto više od jedne decenije — dižući neki lingvisti glas protiv stavova tradicionalne rumunske lingvistike koja je ove govore smatrala dijalektima rumunskog jezika — u Rumuniji se, s punim pravom, uostalom, bez obzira na stavove, zapodeo razgovor o odnosu istro-

⁸ *Ibid.*, str. 1011.

⁹ S. Pușcariu, *op. cit.*, str. 5 *et pass.*; cf. i Južnoslovenski filolog XXV, str. 331.

¹⁰ V. i S. Dragomir, *Vlahii din nordul Peninsulei Balcanice în Evul mediu*, Academia R. P. Române, București, 1959, *pass.*

¹¹ S. Pușcariu, *op. cit.*, str. 15–18 *et pass.*; takođe i P. Tekavčić, *Due voci romene in un dialetto serbo-croato dell' isola di Veglia (Krak)*, Studia Romanica et Anglicae Zagrabienia VII, 1959, str. 35–38.

¹² Cf. *Actele Celui de al XII-lea Congres internațional de lingvistică și filologie romanică II*, str. 1010.

¹³ E. Petrovici, *Rezistența sistemului fonologic la o puternică influență fonetică străină*, Cercetări de lingvistică, Cluj. IX., 1964, br. 1, str. 35–39; E. Petrovici — P. Neiescu, *Persistența insulelor lingvistice*, *ibid.*, br. 2, str. 187–214.

¹⁴ *Ibid.*, *pass.*

rumunskog prema dakorumunskom. Naime, pitanje koje su postavili neki ugledni lingvisti (Al. Graur i I. Coteanu) bilo je: da li istrorumunski (a svakako i cincarsko-arumunski i meglenski), posle hiljadugodišnjeg totalnog razdvajanja od dakorumunskog¹⁵ — ovaj zadnji se razvio u rumunski jezik, posebne nacije, posebne državne tvorevine i posebne kulture — može još biti smatran »dijalektom« ovoga, s obzirom ne samo na inovacije u dakorumunskom, nego i na arhaičnosti (istrorumunskog). A posebno, svakako, i s odnosom na pravu invaziju stranih elemenata, jezičkih, u istrorumunskom, koji su prodrli ne samo u vokabular, već i u morfološko-sintaktičku strukturu.

2.1.1. Bez ulaženja u detalje, uplićući se u pomenutu diskusiju o klasifikaciji istrorumunskog, sa pozicija lingvističke geografije — sa obiljem lingvističkih argumenata — pokušao sam dokazati: a) da istrorumunski (ovde ide svakako i cincarsko-arumunski i meglenski) može biti samo *istorijski dijalekat rumunskog jezika*, kao i dakorumunski (u istorijskoj perspektivi); b) da u sadašnjoj fazi: b₁) istrorumunski ne može biti smatran posebnim romanskim jezikom (istočno-romanskog, odnosno rumunskog tipa), i b₂) u fazi potpune dezagregacije,¹⁶ teško da ovaj može biti smatran nekim kako-tako zaokruženim narečjem, već su to više izolovani govori, skroz neunitarni (ma da na ograničenom prostoru) i sa jakim individualnim varijacijama, ne samo u okviru pojedinih tačaka, već i sa oštrim razlikama po generacijama i čak kod istih informatora, i to ne u dva različita vremenska roka (ankete), već i u sinhronim, simultanim (jezičkim) reakcijama.¹⁷

3.0. Nesporazumi (opštelingvistički) oko istrorumunskog nastali su pojavom brošure I. Coteanua, *Cum dispăre o limbă* (istroromâna) (1957). Na stranu činjenica da li je istrorumunski »jezik« ili »dijalekat«, ili ni jedno ni drugo,¹⁸ autor postavlja dva opštelingvistička pitanja: a) postojanje mešanih jezika; i b) proces nestajanja jednog jezika (jer je za Coteanua istrorumunski jezik).¹⁹ Na prvo pitanje autor daje potvrđan odgovor, bazirajući se, kako na literaturi po ovom pitanju, tako i na procesima uočenim u okviru istrorumunskog. Metodološka greška ovog

¹⁵ Al. Graur, *Dialectele limbii române*, Limba română, București, V. 1956, br. 4, str. 66—69; Al. Rosetti, *Limbă sau dialect ?*, Studii și cercetări lingvistice, București, IX, 1958, br. 1, str. 101—102; br. 3, str. 395—397; I. Coteanu, *Și totuși istroromâna este limbă*, *ibid.*, br. 3, str. 391—393, i dr.

¹⁶ R. Flora, *Despre stadiul actual al istroromânei* (*cit.*), *pass.* (v. bel. br. 15); I. Coteanu, *Cum dispăre o limbă (istroromâna)*, Societatea de științe istorice și filologice din R. P. R., București, 1957.

¹⁷ R. Flora, *Despre stadiul actual ...* (*cit.*), *pass.*

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ I. Coteanu, *Și totuși istroromâna este limbă* (*cit.*); isti, *Cum dispăre ...* (*cit.*); isti, *À propos des langues mixtes (sur l'istro-roumain)*, u *Mélanges linguistiques publiés à l'occasion du VIII-e Congrès international des linguistes* à Oslo, Bucarest, 1957, str. 129—148 (v. tu i bibliografiju).

autora je, po našem mišljenju, što i odgovor na drugo pitanje, poneki put malo forsirano, izvlači iz prvoga. Naime, sve većom količinom hibridiziranih elemenata, jezik se polako »pretapa« u drugi; u konkretnom slučaju, od romanskog istrorumunski, preuzimanjem ne samo leksike, nego i sintaktičkih, fonetskih i čak i morfoloških osobina, i to u velikom broju, ovaj postaje vremenom »jezik« slovenskoga tipa.

3.1. Pitanje mešanih jezika ne mora biti kontroverzno. Nisu ga negirali mnogi poznati autoriteti,²⁰ bez obzira što je N. J. Marr preterivao sa svojom teorijom »ukrštenih jezika«.²¹ I. Coteanu je baš na primeru istrorumunskog pokazao²² očigledno kakve sve forme mogu primiti uticaji na jedan sasvim neznatan jezički organizam kao što je istrorumunski, kada se ovaj nalazi u žiži delovanja velikih i uticajnih jezika, uz to još i jezika kulture.²³ Čak se postavljalo pitanje: ima li uopšte »čistih« jezika, bez uticaja sa strane?

3.2. U zadnje vreme se ovom shvatanju pokušao odupreti Emil Petrovici na X Međunarodnom kongresu lingvista (Bukurešt, 1967), među ostalima.²⁴ U prizvuku stoji i jedna ideja koja ipak nije za odbacivanje bar ne u celini: jezik je struktura ili, još bolje, sukcesivni niz struktura. Svaki jezik upija u sebe strane elemente i uvrštava ih u svoje strukture. Prema tome, struktura istrorumunskog ostaje kao takva, specifična, i onda kada je opsednuta spoljnim (slovenskim, u konkretnom slučaju) uticajima. Ovo se delom može i prihvatiti, mimo, razume se, tvrdnje da su karakter i struktura istrorumunskog ostali »romanski«, malte ne »izrazito romanski«, još i danas.²⁵

3.3. Pitanje procesa »nestanka« istrorumunskog ne čini nam se, u ovome sklopu problema, bitnim, pa čak i ako prihvatimo mišljenje E. Petrovicia da će ovaj nestati ne onda kada ga »promene« strani elementi, već kada ga prestane govoriti i zadnji govornik uviđajući njegovu dalju nekorisnost.²⁶ A to je, u stvari, samo naličje puta koji je skicirao I. Coteanu: da govornici istrorumunskog uvide stvarnu beskorisnost svoga

²⁰ I Al. Rosetti priznaje tzv. »langues mélangées« (»... tout le monde est d' accord qu'il existe des langues mélangées«; ili pak: »... il n' existe pas de langue entièrement exempte de mélange«) — cf. autorovo delo *Linguistica*, London — The Hague — Paris, 1965, str. 67, 68.

²¹ Cf. Staljinovu kritiku Marrovih stavova, u *Marxismul și problemele lingvisticii*, Studii și cercetări lingvistice I, 1950, sv. 2, str. 134, pass.

²² *A propos des langues mixtes* (cit.).

²³ Cf. i R. Flora, *Dialecti di varia origine in contatto*, u *Communications et rapports du Premier Congrès international de dialectologie générale* (1960), Louvain, 1964, str. 46—59.

²⁴ *Interpénétration des systèmes linguistiques*, u *Actes du X-e Congrès international des linguistes* (1967), Bucarest, 1969, tom I, str. 36—73.

²⁵ E. Petrovici, *Rezistența sistemului fonologic ...* (cit.).

²⁶ *Ibid.*, str. 193 et pass.

instrumenta sporazumevanja, bilo je potrebno da se ovaj degradira na rang familijarnog govora (a on je to, u stvari, dobrim delom već i sada),²⁷ da je bilingvizam uznapredovao do te mere da govornici mogu spontano i lako preći s jednog jezičkog registra na drugi,²⁸ te, shodno tome, da uvide prednost »drugog« jezika kao sredstva javne komunikacije. A sve su ovo ne premise, već posledice jezičkih kontakata u pokazanoj situaciji (1.0.1.).

4.0. No, bez obzira na mešani (ili ne) karakter jezika kao takvog, promiskuitet leksike, njeno vanredno lako prenošenje iz jezika u jezik — pod raznim vidovima, kao pozajmica, jezički kalk (individualan i društveni),²⁹ tzv. kalkirana pozajmica³⁰ ili polukalk³¹ i dr., — jesu davno usvojene istine u nauci o jeziku. S druge strane, poznata je i osobina leksike da se ona, zbog fluktuacije, opire konstantno nekom sistematiziranju ili struktuiranju,³² te je to motiv više neizvođenja odavde nekih kvalitativnih karakteristika. Takođe je poznata i činjenica da ipak leksika — to je znao još B. P. Hasdeu u prošlom veku³³ — ne čini fizionomiju jezika u smislu nekih, među ostalima, genealoško-kvalifikacionih principa. Ali, opet, leksika je — baš zbog lake prenošljivosti — fini seizmograf koji reflektuje jezičke kontakte, istoriju i kulturu jednog jezika³⁴; nije slučajno lingvistička geografija bazirala izvlačenje svojih osnovnih konceptualnih postavki baš na leksičkim razmatranjima.

4.1. Ovo ima, s odnosom na istrorumunski, poseban značaj. Pored jakog uticaja iz okolnih slovenskih govora (hrvatskih, slovenačkih), manje italijanskih ili čak i nemačkih (najviše posredno, preko slovenačkog) na polju fonetike, morfologije, sintakse i frazeologije,³⁵ najjači su ipak uticaji u oblasti leksike. Koliko je jak ovaj uticaj može se suditi i po tome, što, recimo, I. Coteanu u osnovni leksički fond (fondul lexical principal)

²⁷ Cf. Južnoslovenski filolog XXV, str. 341, *pass.*

²⁸ V. R. Flora, *Cîteva observații cu privire la bilingvismul ... (cit.)*, *pass.*

²⁹ *Ibid.*, *pass.*

³⁰ Cf. i C. Apreotesei, *Observații asupra tipurilor și clasificării calcurilor lingvistice*, Analele Universității din Timișoara, seria Științe filologice, tom. IV, 1966, str. 145—151.

³¹ Mi smo upotrebili izraz *împrumut calchiat* (kalkirana pozajmica) — cf. *Cîteva observații cu privire la bilingvismul ... (cit.)*, str. 1017.

³² R. Flora, *Évolution spontanée et structure linguistique*, u *Actes du X-e Congrès international des linguistes* (1967), Bucarest, 1970, str. 167—174.

³³ *În ce constă fizionomia unei limbi*, u *Etymologicum magnum Romaniae*, Dicționarul limbei istorice și poporane a românilor, Editura Minerva, București, 1972, tom. I, str. 32—42.

³⁴ Cf. R. Flora, *Rumunski banatski govori u svetlu lingvističke geografije*, Filološki fakultet Beogradskog univerziteta, Monografije XXIV, Beograd, 1971 (1969), str. 241.

³⁵ A. Kovačec, *Descrierea istroromânei actuale*, Editura Academiei R. S. România, București, 1971, *pass.*

istrorumunskog pronalazi ni manje ni više nego 30—35 % leksičkih elemenata »hrvatskog i slovenačkog porekla.«³⁶

4.2. Jasno je, međutim, da su novodošli leksički elementi opseli u prvom redu masu vokabulara, izvan osnovnog leksičkog fonda, ovaj zadnji budući, kao što je poznato, ipak prilično otporan prema stranim uticajima. Da bismo ovo bar približno utvrdili, uzeli smo u razmatranje slobodno ispričani tekst pod naslovom *Vojska*,³⁷ u kome smo (u 4 finalna pasusa) našli leksičkih elemenata (od ukupno 46):

latinsko-rumunskih	22
srpskohrvatskih, slovenačkih	20
italijanskih	2
drugih	1
osobnih imena	1

4.2.1. Iz ovoga sledi da, po jednom grubom proračunu, slovenskih elemenata (iz okolnih hrvatskih, odnosno slovenačkih govora) ima skoro 50 %.

4.2.2. Ovaj procenat je svakako i veći kod informatora iz kasnijih generacija (a ovaj je rođen 1878. godine).³⁸ Na drugom smo mestu ukazivali na govorne razlike u istrorumunskom — koje prevazilaze čak leksiku — individualnog karaktera; čak šta više, te varijacije — dokaz nestabilnosti jezika i jezičkih normi — dolaze i iz usta istog informatora i, što je još ubedljivije, čak i u toku iste ankete.³⁹

4.2.3. Relativno veći procenat latinsko-rumunskih leksičkih elemenata u gornjem primeru (4.2.) dolazi i zbog toga što smo, po Hasdeuovoj teoriji o cirkulaciji (opticaju) reči,⁴⁰ uzeli u razmatranje i ponavljanja, tj. čak i isti leksički element, ponovljen, uzet je, količinski, posebno; a tu latinski elementi, u rumunskom i drugde, zbog starine i zbog objekta-pojma koji označavaju, imaju neke, i ne male, prednosti.⁴¹

5.0. S odnosom konkretno na slovenačke leksičke posuđenice u istrorumunskom, tu je ranije bilo nekih nesporazuma. Na stranu činjenica

³⁶ *Cum dispare o limbă ... (cit.)*, str. 20—25.

³⁷ Anketa 1954. godine, informator Martin Zgrabnić, 74 godine, Noselo (Nova vas).

³⁸ Jezičke materijale mlađih generacija, sa svim fluktuacijama, v. u Fonetičā i dialectologie IV, *pass.*

³⁹ *Ibid.*, *pass.*

⁴⁰ Cf. bel. br. 33.

⁴¹ Cf. R. Flora, *Sterija i problem slovenskih leksičkih elemenata u rumunskom jeziku*, Zbornik za filologiju i lingvistiku Matice srpske, Novi Sad, I, 1957, str. 127—145.

što su raniji autori nekih istrorumunskih glosara brkali leksičke elemente iz slovenačkog sa onim iz hrvatskih govora.⁴²

5.1. Ni u novijim studijama o istrorumunskom, kao ona A. Kovačeca,⁴³ slovenačkim leksičkim elementima ne pridaje se neki naročiti značaj ograničavajući ih naročito na mesto Žejane, koje je ranije pripadalo, u administrativnom pogledu, Podgradu (Cittanova del Carso, »na slovenačkoj jezičkoj teritoriji«⁴⁴), što bi trebalo, kao što ćemo videti, revidirati.

5.2. Ni ja sam nisam obraćao ranije veću pažnju slovenačkim leksičkim elementima; čak sam bio sklon mišljenju da su oni beznačajni ili da ih valja tražiti samo u mestu Žejane, iz istih geografsko-lingvističkih aspekata (5.1.).⁴⁵

6.0. Spisak od preko 300 leksičkih elemenata slovenačkog porekla u istrorumunskim govorima koji se tu zatiču — i ne samo u Žejanu — nameće preispitivanje stavova ranijih istraživača.

6.1. Evo tog spiska:⁴⁶

⁴² V. glosare M. Bartolia ili A. Glavine koje objavljuje S. Pușcariu, în colaborare cu M. Bartoli, A. Belulovici și A. Byhan, *Studii istroromâne* III, Academia Română, Studii și cercetări XVI, București, 1929, *pass.*

⁴³ Cf. bel. br. 35.

⁴⁴ *Ibid.*, str. 197.

⁴⁵ Cf. Fonetica și dialectologie IV, *pass.*, kao i Studii și cercetări lingvistice XVIII, br. 3, *pass.*

⁴⁶ Istrorumunski jezički materijal crpemo iz sledećih glosara, koje dajemo, u spisku, sa skraćenicama:

Cant. TI = T. Cantemir, *Texte istroromâne*, Editura Academiei R. P. Române, Institutul de lingvistică din Cluj, 1959 (glosar: str. 157—187)

Bart. L = *Listele lui Bartoli* — apud S. Pușcariu, *Studii istroromâne* III (*cit.*), str. 99—141

Cot. CDL = I. Coteanu, *Cum dispăre o limbă (istroromâna)* (*cit.*; spec. str. 20—24)

Glav. III = A. Glavina, *Glosar româno-istroromân*, — apud. S. Pușcariu, *Studii istroromâne* III, str. 180—199

Glav. IV = isti, *Glosar istroromân-dacoromân*, *ibid.*, str. 200—211

Pușc. SI III = S. Pușcariu, *Studii istroromâne* III (*cit.*)

Transkribovanje istrorumunskog jezičkog materijala dajem kao što je ovaj navoden u izvorima iz kojih ga crpem.

Za slovenačke reči i njihova značenja, radi ustanovljenja dotične etimologije, koristio sam sledeće rečnike (date takode sa skraćenicama):

Andr. DLIS = G. Andrović, *Dizionario delle lingue italiana-slovena*, Milano, 1936

Jan. SNS = Anton Janežič-ev *Slovensko-nemški slovar*, četrti, pomnoženi natis, priredil France Hubar, Celovec, 1908

Šk. i dr. SSR = S. Škerlj, R. Aleksić, V. Latković, *Slovenačko-srpskohrvatski rečnik*, Beograd, 1964

Tom. SDW = F. Tomšić, *Slowenisch-deutsches Wörterbuch*, Zweite, vermehrte Auflage, Ljubljana, 1961

BABA »babica«: *baba ie ka si ur dotor* (Glav. III — Pușc. SI III 191) [Šk. i dr. SSR s. v.]

BABIȚE »fierul pe care se bate coasa« (Cant. TI s. v.) = *babica* »mali nakovanj za kosu« (Šk. i dr. SSR s. v.)

BAIL'E »doică« (Cant. TI s. v.) = *baja* »nutrice« (Andr. DLIS s. v.)

BĂTCHE »fier pe care se bate coasa« (Cant. TI s. v.) = *bat* »clava« »mazza« »pestello« (Andr. DLIS s. v.) = *bat v. bet, betec* »klipić« »maljić« (Šk. i dr. SSR s. v.)

BATICSĂ (Sušnj. : *macsola*) »un fel de ciocan scurt de lemn, cu cap gros« (Pușc. SI III 201) = *bet, betica (batica)* »kljača, motka, klip, budža« (Šk. i dr. SSR s. v.)

BĂTIC »ciocan« (Glav. III — Pușc. SI III 183) = *betec* »klipić« »maljić« (Šk. i dr. SSR s. v.)

BĂTVE »tulpină« (Cant. TI s. v.) = *betva* »stablo« »stabljika« (Šk. i dr. SSR s. v.)

BĂT »ciocan« (Glav. III — Pușc. SI III 183) = *bet...* (Šk. i dr. SSR s. v.)

BEDAC, -che »prost« (Cant. TI s. v.) = *bedak* »glupak« »budala« (Šk. i dr. SSR s. v.) = *bedast* »glupav« »šašav« (ibid.)

BEDAST »nebu« (Cot. CDL 20) = *bedast...* (Šk. i dr. SSR s. v.)

BESÉDE »cuvînt, vorbă« (Cant. TI s. v.) = *beseda* »reč« »govor« (Šk. i dr. SSR s. v.) [var.: (o) *beseda* (Žej.), *besede* (N. vas) — Bart. L. — Pușc. SI III 109]

BIRZDELE »frine, uzde« (MALGI 216 — 1 Žej.)

BOLÂN »bolnav« (Glav. III — Pușc. SI III 182) = *bolen* (Šk. i dr. SSR s. v.)

BOLNIC, -ă »bolnav« (Cant. SI s. v.) = *bolnik* »ammalato« (Andr. DLIS s. v.)

BOU LU DOMNU »rădăscă« (Cant. TI s. v.) = *božji volek* »lucciola« (Andr. DLIS s. v.) [= jezički kalk]

BRÁIDE »vie, cîmp« (Cant. TI s. v.) = *brajda* »Weinhecke« »Rebengeläder« »Spalier« (Jan. SNS s. v.)

BRENTE »vas de adus apă« (Cant. TI s. v.) = *brenta* »drven sud, spljošten, koji se nosi na leđima« (Šk. i dr. SSR s. v.)

BRŪNTI »clopotel« (Cant. TI s. v.) = *brumdati* »sonar la ribeba« (Andr. DLIS s. v.)

CALŪNE »tun« (Cant. TI s. v.) = *kanon* »Kanone« (Tom. SDW s. v.)

Posebno navodim, sa skraćenicom, MALGI (= Micul Atlas lingvistic al graiurilor istroromâne — cf. Fonetica și dialectologie IV, str. 138, 139, 160—162, 164—165); prema ovome dajem i skraćenice za pojedine tačke, i uopšte kada se ove navode, i to: 1 Žej. (= Žejane), 2 Sušnj. (= Sušnjevica), 3 N. vas (= Nova vas), 4 Jes. (= Jesenowik), 5 Brdo, 6 Let. (= Letaj). Rimskim brojkama (II, III) označeni su sekundarni odgovori.

Druge skraćenice: *bel.* = beleška, *var.* = varijanta, *izv.* = izvedenica, i dr.

CANTÚN »colț (de perete)« (*Cant. TI s. v.*) = *kantón* »medaș« »kamen na ivici drumă« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

CAPUZ (KAPUZ) »curechi«: *la noi omiri mărânkă čude kapuz* (*Glav. III — Pușc. SI III 185*) = *kapus* »kelj, raștan« »kupus (dok raste)« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

CĂRMINE »mîncare ce se servește cît timp mortul e în in casă« (*Cant. TI s. v.*) = *kármina* »Toten —, Leichenmahl« (*Jan. SNS s. v.*)

CAS, -ure »coșciug« (*Cant. TI s. v.*) = *kašča* »hambar, tavan« (*Šk. i dr. SSR s. v.*); »Schüttkasten« (*Jan. SNS s. v.*)

CĂTCA (KĂTKA) »șarpe, zmija« (*MALGI 70 — 6 Let.*); *kăčka* (*ibid. — 5 Brdo*); *k^uăčka* (*ibid. — 3 N. vas/III*); *kvačka* (*ibid. — 4 Jes./II*) = »kača »zmija, guja« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

CĂRST, -ure »botez« (*Cant. TI s. v.*) = *krst* »Taufe« (*Jan. SDW s. v.*)

CĂRSTI »a boteza« [*Šk. i dr. SSR s. v.*]

CIRT (KĂRT) »cîrt ce sapă în pămînt« (*Glav. IV — Pușc. SI III 205; bel. 58*: »istroromânism pentru cîrțiță«) = *krt* »krtica« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

CMETU (KMETU) »țăran, zemploradnik« (*MALGI 128 — 1—6*) = »kmet »seljak, seljak posednik« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

CODORÔȘCHE, -gt »plantă de grădină« (*Cant. TI s. v.*) = *kodra* »Zotte«; *kodravec* »Krauskopf«: *kodrolasec* »Krauskopf« (*Jan. SNS s. v.*)

COH »bucătar« (= nem. *Koch*)

C^uOLA (K^uOLA) »roată, točak« (*MALGI 214 — 1—4; 5—6: kola*) = »kolo »točak, kotač« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

COLUMBAR (KOLUMBAR) »cerc« (*Glav. III — Pușc. SI III 183*) = »kolobăr »kružni prsten« »kolut« »kotur« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

COMENDIRŪI »a comanda« (*Cant. TI s. v.*) (= nem. *komandieren*)

COMPĂNE »companie de soldați« (*Cant. TI s. v.*) (= nem. *Kompagnie*)

CONTRABÁND »contrabandă« (*Cant. TI s. v.*) (= *Kontrabande*)

CONTRABANTIRUI »a face contrabandă« (*Cant. TI s. v.*) (= nem. *kontrabandieren*)

CONTRACT (KONTRAKT) »contract« (*Glav. III — Pușc. SI III 181*) (= nem. *Kontrakt*)

COPAȚ »tufă« (*Cot. CDL 18*) = *kopica* »Häuflein« »Strohhaufe« (*Jan. SNS s. v.*); »kupica« »stog« »krstina« »gomila« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

COTLÉNITE »țest de copt pîinea« (*Cant. TI s. v.*) = *kotlenica* »kotlić« »činija« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

COZIȚA (KOZICA) »castrolă, tiganj« (*MALGI 83 — 1 Žej.*) = *kozica* »naziv za razne sprave na nogarima; tronožan glineni sud« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

CRIZ (KRIZ) »cruce«: *ur kriz betar* (= betăr) (*Glav. III — Pușc. SI III 184*) = *križ* »krst, križ« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

CUFER (KUFER) »cufăr« (Glav. III — Pușc. SI III 184; bel. 31: »dacoromânism«) (= nem. *Koffer*)

CUS »bucată« (Cant. TI s.v.; Cot. CDL 21); Žej.: ur cas de carne (Pușc. SI III 104) = kus »Geschmack« (Jan. SNS s.v.)

DEBLA »pom, drvo« (MALGI 95; 2 Sušnj.) = débło »stablo, deblo« (Šk. i dr. SSR s.v.)

DECLĂ »slujnică« (Cot., *Elemente de dialectologie a limbii române*, București, 1961, str. 178) [Šk. i dr. SSR s.v.]

DEZELĂ »ținut, regiune«: *vi se obiknea dezela nostre?* (bel.: »auzit de la un bătrîn cărbunar«) (Glav. IV — Pușc. SI III 203) = dežêla »zemlja, pokrajina« (Šk. i dr. SSR s.v.)

DÍ JE »doniță« (Cant. TI s.v.) = deža, dežica »Kübel« (Jan. SNS s.v.)

DOHLEDÍ SE »a observa, a băga de seamă« (Cant. TI s.v.) = do-gledati »absehen« »mit dem Blick erreichen« (Jan. SNS s.v.)

DUH »miros« (Cant. TI s.v.) = duh »Duft« (Jan. SNS s.v.); »miris« (Šk. i dr. SSR s.v.)

DÚPEL, -plu, -ple »dublu« (= nem. *doppel*)

DVAISET »20« (MALGI 263: 1 Žej., 2 Sušnj., 3 N.vas) dvaisât (ibid. — 5 Brđo, 6 Let.) [Šk. i dr. SSR s.v.]

DVIGNI SE »a se ridica« = dvigniti »dići« »podići« [Šk. i dr. SSR s.v.]

DVOIE »pereche« (Cot. CDL 21) = dvoji, -a, -e »zweierlei« »doppelt« (Jan. SNS s.v.)

FAÍN, -e »frumos« (Cant. TI s.v.) (= nem. *fein*)

FAITNO »umed« (Pușc. SI II 224) (= nem. *feucht*)

FALI »a greși«: *preotul nostru a falit când n-a lasat la noi skola* (Glav. III — Pușc. SI III 188) (= nem. *fehlen*)

FĂRBA »culoare, boja« (MALGI 110 — 1 Žej.) (= nem. *Farbe*)

FÉRTIG, -ghe »gata« (Cant. TI s.v.) (= nem. *fertig*)

FÍRTUH »șorț« (Cant. TI s.v.); »un briu larg cu care se leagă femeile peste jumătate«: *fetele din Žeiăni portă firtuhuri* (Glav. IV — Pușc. SI III 204) (= nem. *Tuch* »sukno«)

FRĂIAR »logodnic« (Cot. CDL 21); *fraiar* »iubitul unei fete« (Glav. IV — Pușc. SI III 204); *frăier* »logodnic« (Cant. TI s.v.) (= nem. *Freier*)

FRĂIÉI »a purta dragoste« (Cant. TI s.v.); *fraiéi* »a peți« (Glav. IV — Pușc. SI III 204) (= izv. *Freier*)

FRĂIERITE »logodnică« (Cant. TI s.v.) (= *id.*)

FRAIVÉI »a face dragoste« (Cant. TI s.v.) (= *id.*)

FRÁTER »călugăr« (Cant. TI s.v.) (= nem. *Frater*)

FRUȘTICHÉI »a lua micul dejun« (Cant. TI s.v.) (= nem. *frühstücken*)

FRUȘTICHÍ »dejun« (Cant. TI s.v.) (= nem. *Frühstück*)

GĂNDI »a plînge« (Cant. TI s.v.) = gondрати »unverständlich murmeln« (Jan. SNS s.v.)

GLADIȘ »spin« (*Cant. TI s. v.*) = *gladež* »gladiș, gladișevina« (naziv raznih biljaka) (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

GLAZ »pahar«: *ku glazu se bé vir* (*Glav. IV — Pușc. SI III 204*) (= nem. *Glas*)

GMAINĂ »un fel de grădină mare în apropierea unei case, în care se află spini și iarbă, pentru vite« (*Glav. IV — Pușc. SI III 204*) = *gmajna* »opštinski pašnjak« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

GOD, -ure »aniversare« (*Cant. TI s. v.*) = *god* »zgoda, pravo vreme« »imendan« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

G^hOLIDA »găleată, vedrica« (*MALGI 206 — 1 Žej.*); *golida* (*ibid. — 3 N. vas*) = *golida* »kravljaja, muzlica, kablica« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

GOMUL'AR »sucitor de bucătărie« (*Cant. TI s. v.*) = *gomolj[a]* »gomolja« »grumen« »grudva« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

GRAIĂ »gard«: *graiurile se fak mai mund din spire* (*Glav. IV — Pușc. SI III 205*) = *graja* »materijal za ogradu; plot, ograda« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

GRĂȘCHE »grindină« (*Cant. TI s. v.*) = *graški* »gradački« (od imena *Gradec* = *Graz*) (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

GRENATE »grenadă« (*Cant. TI s. v.*) (= nem. *Grenade*)

GUȘINE »omidă« (*Cant. TI s. v.*) = *guș* »Seeschlange« (*Jan. SNS s. v.*); *gușcar, gușcer* = *zelenec* (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

HALJĂ »capot de iarnă« (*Glav. IV — Pușc. SI III 205*) = *halja* »șiroka, gornja haljina« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

HIP, -ure »clipă«: *ăn hip* »dintr-o dată«; *la un hip* »îndată« (*Cant. TI s. v.*) = *hip* »tren, trenutak« »čas«; *v hipu* »u tren«; *ta hip* »odmah, smesta« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

HÎRBĂT »spate« (*Glav. IV — Pușc. SI III 205*); *hîrbātu* (*MALGI 11 — 6 Let.*) = *hrbēt* »leđa, hrbat« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

HLÁPĂȚ, *hlápeț pl. hlapt* »om de serviciu« (*Cant. TI s. v.*) = *hlapec* »sluga, momak« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

HLEVARICA »locul unde se ard cărbunii, ugljara« (*MALGI 201 — 1 Žej./II*) = *hlev* »staja, ștala, pojata«; *hlevarica* »slușkinja koja se brine o njoj« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

HMÁLIM »repede« (*adv.*) = *hmeliti, -im* »hopfen« (*Jan. SNS s. v.*)

HOD, -ure »aniversare« (*Cant. TI s. v.*) v. GOD

HRAM »odaie« (*Glav. IV — Pușc. SI III 205*) = *hram* »zgrada, kuća, podrum« »vinogradarska kućica« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

HRUȘVA »păr, kruška« (*MALGI 97 — 1 Žej., 2 Sušnj./II, 3 N. vas, 4 Jes., 6 Let.*); *bel.*: »în Jeiași se confundă« »perii cu »merii«, care sînt numiți și *gmure de hrușva* »alberi di mele« — *Pușc. SI II 220*) = »*hruška* »kruška«; *hrușev* »kruškov« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

HÚDOBE »drac« (*Cant. TI s. v.*) = *hudoba* »pakost, zloća« »zlikovac, đavo« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

IOPĂ »un fel de laibăr de lână« (Glav. IV — Pușc. SI III 205) = *jopa* »ženski kratak kaput« (Šk. i dr. SSR s. v.)

JABLEC (ŽABLEK), *-ci* »barba-ursului (plantă)« = *žabjak* »žabljak« »naziv za razne biljke, napr. ljutić« (Šk. i dr. SSR s. v.)

JAGODITE, *-t* »fragă« = *jagodica* »jagodica« »bobičica« (Šk. i dr. SSR s. v.)

LEDIT »om neînsurat« (Glav. IV — Pușc. SI III 206) (= nem. *ledig*)

LESA »gard, ograda« (MALGI 64 — 4 Jes.) = *lesa* »lěsa (vrata od ispletenog pruča)« (Šk. i dr. SSR s. v.)

LEȘĂ »un fel de poartă împletită« (Glav. IV — Pușc. SI III 206; bel. 59: »îndreptat din *lesă*«) [Šk. i dr. SSR s. v.]

LIST »epistolă»: *am primit din Fiume ur list* (Glav. III 186) = *list* »pismo, poslanica« (Šk. i dr. SSR s. v.)

LÓJE (LOŽE), *-j(ž)* »răchită roșie« (Cant. TI s. v.) = *lozje* »lozje« (Šk. i dr. SSR s. v.)

LOPĂ »șură« (Glav. IV — Pușc. SI III 206); *lópe* »sandrama« (Cant. TI s. v.) = *lopa* »zasvođen trem« »šupa, pojata« (Šk. i dr. SSR s. v.)

LUMPEȚI »a chefui« (Pușc. SI II 224) (= nem. *lumpen*)

MAIA »jerseu, džemper« (MALGI 22 — 1 Žej., 2 Sušnj., 3 N. vas, 5 Brdo, 6 Let.) = *maja* »košuljica, majica« (Šk. i dr. SSR s. v.)

MALI »bădie« (Cant. TI s. v.) = *mali hlapec* »mładi sluga« (Šk. i dr. SSR s. v.)

MARCI »martie, mart« (MALGI 21 — 1 Žej.), *mărecu* (*ibid.* — 2 Sušnj., 3 N. vas, 5 Brdo), *marco* (*ibid.* — 4 Jes.), *marătu* (*ibid.* — 6 Let.) = *marsușec* »März« (Jan. SNS s. v.); *marčen*, *-čna* »martovski, ožujski« (Šk. i dr. SSR s. v.)

MĂRLICI »mort (copil mort)« (Cant. TI s. v.) = *mrlič* »mrtvac« (Šk. i dr. SSR s. v.)

MIZA »masă, sto« (MALGI 52 — 1 Žej.) = *miza* »sto, trpeza« (Šk. i dr. SSR s. v.)

MLADOLÉT »primăvară« (Cant. TI s. v.): *mladolet* »primăvară, prolece« (MALGI 162 — 2 Sušnj., 4 Jes.) = *mladolet* »minderjährig, jung« (Jan. SNS s. v.); *mladoletje* »prolece« (Šk. i dr. SSR s. v.)

MLADO LETO »primăvară, prolece« (MALGI 162 — 5 Brdo, 6 Let.); *mlădo leto* (*ibid.* — 2 Sušnj.) (*cf.* i Bart. L — Pușc. SI III 129) [Jan. SNS s. v.; Šk. i dr. SSR s. v.]

MLITAC (MLICAK), *-ci* »lăptucă« (Cant. TI s. v.) = *mleček* »Wolfsmilch« (Jan. SNS s. v.)

MOD NA (*adv.*) »pe plac« (Cant. TI s. v.) = *moden*, *-dna* »pomodan« »modni« (Šk. i dr. SSR s. v.)

MOZLAN »creieri»: *mozljani de oie is bur* (Glav. III — Pușc. SI III 184) = *možgan/i* »mozak« (Šk. i dr. SSR s. v.)

MUJICHE (MUŽIKE) »muzică, fanfară« (Cant. TI s. v.) v. MUZICHE

MŮLE »mulă, bastard« (*Cant. TI s. v.*) = *mula* »mula«; *mulček* »ko-pile« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

MŮRGVE »dud« (*Cant. TI s. v.*) = *murva* »dud« »murva« (= drvo) (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

MŮTČHE (MUCKE) »urzică« (*Cant. TI s. v.*) = *mezga, muzga* (*bot.*) »mezgra« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

MUZICÁNT »muzicant« (*Cant. TI s. v.*) (= nem. *Musikant*)

MŮZICHE »muzică, fanfară« (*Cant. TI s. v.*) (= nem. *Musik*)

NÁPE »gura hornului« (*Cant. TI s. v.*) = *napa* »svod iznad ognjišta« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

NATĀ »frunza verde de crumpene (= cartofi) sau de nap« (*Glav. IV — Pușc. SI III 206*) = *nat* »zêlje, liște (u repe, krompira, mrkve i sl.)« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

NEGULI »a aduna« (*Cant. TI s. v.*) = *naguliti* (= druga značenja) (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

NICACÁRU (*adv.*) »de loc, de fel« = *nikákor* »nikako, nipošto« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

NIGDAR (*adv.*) »niciodată« = *nikdâr* »nikada« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

NÍGDIR[I] (*adv.*) »nicăieri« (*Cant. TI s. v.*) = *nikjér* »nigde« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

ÓBERLUTIFER »capul dracilor« (*Cant. TI s. v.*) = *ober* (od *Ober*, -bra »Avar«) »džin« (*Šk. i dr. SSR s. v.*) (= v. i nem. *Ober-*)

OFITĪR »ofiter« (*Cant. TI s. v.*) (= v. i nem. *Offizier*)

OJÉNE (OŽENE) »mire« (*Cant. TI s. v.*) = *oženjenec* »Verheiratete« (*Jan. SNS s. v.*); *oženitev* »ženjenje« »ženidba« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

OMEICSĪ »grădină mare în apropierea unei case« »iarbă pentru vite«: *okolô de Zeiăni se află čude omeicsĭ* (*Glav. IV — Pușc. SI III 204*) = *omejek, -jka* »okrajak (duž njive)« (*Šk. i dr. SSR s. v.*); *omejak* »ein abgegrenztes Stück Feld« (*Jan. SNS s. v.*)

OPLECS »o cămașă scurtă, pînă subt țite« (*Glav. IV — Pușc. SI III 206*) = *opleč[ek]* »steznik, utega« »oplečak, opleće, ženska kratka košu-lja« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

OPOTEZĚĪ »a trage în sus« (*Cant. TI s. v.*) = *opoteći se* »povesti se, zaneti se, zateturati se« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

OSĀN »8« (*MALGI 251 — 4 Jes.*); *osîn* (ibid. — 5 *Brdo*); »osām (ibid. — 2—3 *Sušnj., N. vas*) = *osem* »8« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

PÁLTICHĪ »degetek« (*Cant. TI s. v.*) = *palček* (*dem. od palec*) »pal-čič« (*Jan. SNS s. v.*)

PALUD »pipirig«: *paludu kreste în apé* (*Glav. III — Pușc. SI III 194*) = *palud* »vezlica, rogoz« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

PATRÓNE, -ñ »tubul cartușului« (nem. *Patrone*)

PAULÍN »păianjen« (*Cant. TI s. v.*) = *paulinček* »paunovo oko (lep-tir), paunovac, paunac« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

PEC, -chĭ »brutar« (*Cant. TI s. v.*) = *pek* »pekar« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

PÉCLER »cerșetor« (*Cant. TI s. v.*) (= nem. *Bettler*)

PIR, -ure »nuntă, nuntași« (*Cant. TI s. v.*); *pir[u]* (*Bart. L — Pușc. SI III 125*); *piru* »nuntă, svadba« (*MALGI 134 — 2 Sušnj., 6 Let.*) = *pir* »svadba, gozba« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

PISK »cea ce se ține în gură când se *sviră* din *fole*« (*Glav. IV — Pușc. SI III 207*) = *pisk* »Pfiff (*m. d.*) »Pfeife« (*Jan. SNS s. v.*)

PISKELIČEI »a fluiera« (*Glav. IV. Pușc. SI III 207*) = *piskati* »svirati« »zviždati« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

PİRTU »chilim, ćilim« (*MALGI 58 — 1 Žej.*); *pîrtu* »un acoperămînt de masă« (*Glav. IV — Pușc. SI III 207*) = *prt* »komad platna« »čaršav« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

PLADĂŢŢU »farfurie, tanjir« (*MALGI 80 — 1 Žej.*); *pladănj* »un tier (= farfurie) de »pemint« (*Glav. IV — Pușc. SI III 207*) = *plădenj* »veliki tanjir, pladanj« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

POBĂIĂCSU »cu ce se bate în un butoi, când e încă nou, spre a sta bine pe el cordele (= cercurile)« (*Glav. IV — Pușc. SI III 207*) = *po-bijalec* »razbijač« »pobijač« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

PODOMAČI, -ce (*adj.*) »de casă« (*Cant. TI s. v.*) = *podomačiti* »odomačiti«; *podomačitev, -tve* »podomačenje« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

POGAIEI »a se tocmi, a se învoi« (*Cant. TI s. v.*) = *pogajati* »pogađati, nagađati« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

PÓIMO »mergem« (*Cant. TI s. v.*) = *poiti imper. poimo* »otići« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

POJÍMAC, -ce »toamnă« (*Cant. TI s. v.*); *posinac, požimac* (*Bart. L — Pușc. SI III 137*) = *pozimek* »Nachwinter« (*Jan. SNS s. v.*)

PÓMU »mergem« (*Cant. TI s. v.*) — cf. POIMO

POPĂČ (i POPAČ, POPAȚ: »din croată« *Cot. CDL 27*); »cu sufixul -ac din slovenă« (după I. Popovici — *ibid.*)

POPĂR »piper« (*Glav. III — Pușc. SI 194*) = *pôper* »biber« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

POSĂL *pl. posl'i* »lucru« (*Cant. TI s. v.*) = *posel* »posao« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

POT, -ure »sudoare« (*Cant. TI s. v.*) = *pot* »znoj« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

POTARÍ »a omorî« (*Cant. TI s. v.*) = *potreti, -tárem* »slomiti, polomiti« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

POZAKONÍ SE (*Žej.*): »termen din administrație din limba slovenă« — A. Kovačec, *Descrierea istroromânei actuale*. București, 1971, str. 197

PO ZGÓRU »la deal« (*Cant. TI s. v.*) = *zgor* »gore, ozgo« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

POZÍMAC — cf. POJÍMAC

PRÁLIȚE, -ť »rangă de fier« (*Cant. TI s. v.*) = *pralica* »moticica za plevljenje« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

PRÉJE »lină toarsă« (*Cant. TI s. v.*) = *preja* »pređenje, prelo« »preda, predivo« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

PRINT »prinț« (*Cant. TI s. v.*) (= nem. *Prinz*)

PRNÓŠ, -uri »darul făcut miresei de nașă« (*Cant. TI s. v.*) = *prinos*
»donoșenje« »predaja« »prilog« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

PROPELJE »icoană: propelja lu Domnu (Glav. III — Pușc. SI III 188) = *propelo* »Kruzifix« (*Jan. SNS s. v.*)

PROT »pe lingă« (*Cant. TI s. v.*) = *proti* »prema, k, ka« »protiv, uz« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

PUHÁNIȚE »țeavă pentru suflat în foc« (*Cant. TI s. v.*) = *puhalnica*
»duvaljka za lemljenje« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

PURMÓN »curcan« (*Cant. TI s. v.*) = *puran* »ćuran, puran« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

PUST »carnaval« (*Cant. TI s. v.*) = *pust* »poklade« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

PUST (*adj.*) »sărac« (*Cant. TI s. v.*) = *pust*, -a, -o »napușten, opusteo« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

PUTRIHU »un vas de lemn de 3—4 litri, în care românii, când lucră sau cosesc, țin apă sau vin sau alte băuturi« (*Glav. IV — Pușc. SI III 208*) = *putrh* »malo burence (koje se nosi o rame)« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

RABÍ »a trebui« (*Cant. TI s. v.*) = *rabiti* »upotrebljavati, služiti se« »biti u upotrebi« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

RADICĬ »salată« (plantă): *radicĭ divliu* »cicoare« (plantă) (*Cant. TI s. v.*) = *radič* (*bot.*) »vodopija« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

RĂZBOINIC, -ci »soldat, războinic« (*Cant. TI s. v.*) = *razbojnik*
»hajduk« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

RÉBÁT *pl. rebť* »vrabie« (*Cant. TI s. v.*) = *vrabec* »passero« (*Andr. DLIS s. v.*)

RILĂȚ »rît« (*Cant. TI s. v.*) = *rilec* »rilo« »surla« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

ROBA »stofă, stof« (*MALGI 109 — 5 Brdo, 6 Let.*) = *roba* »roba«;
platnena roba »izradevine od platna« (*Šk. i dr. SSR s. v.*); *robača*
»Hemd« (*Jan. SNS s. v.*)

RÓDVINE »rudenie« (*Cant. TI s. v.*) = *rodovina* »rodbina« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

RÓJE, -j »floare« (*Cant. TI s. v.*); *rože* (*Žej.*), *ros* (*Sušnj.*) (*Bart. L — Pușc. SI III 112*); *rože* »floare« (*Cot. CDL 26*) = *roža* »cvet« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

RÓJITE *dem.* RÓJE (*Cant. TI s. v.*) = *rožica* »cvetić« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

RUCÉŃIE »dejunul de la ora 10« (*Cant. TI s. v.*) = *ručati* »frühstück«; *ruček* »Frühstück« (*Jan. SNS s. v.*)

RUHÁ »lepedeu (= cearșaf)« (*Glav. IV — Pușc. SI III 208*); *ruhe*, -e
»cearșaf« (*Cant. TI s. v.*) = *r/juha* »čaršav (krevetski)« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

RÚSAC, -ure »raniță« (*Cant. TI s. v.*) (= nem. *Rucksack*)

SAD, -ure »podgorie, grădină« (*Cant. TI s. v.*) = *sad* »Pflanzung« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

SAĬ »ceea ce rămîne în horn de fum« (*Glav. IV — Pușc. SI III 208*) = *sajav* »čadav, garav« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

SÁPE, -e »curent« (*Cant. TI s. v.*) = *sapa* »dah« »vetar« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

SĂGNĬ »a putrezi« (*Cant. TI s. v.*) = *sahniti* »sušiti se« »uvenuti« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

SCROB »păsat« (*Cant. TI s. v.*); *scrob[u]* (*Bart. L. — Pusc. SI III 127*) = *skrob* »Mus, Mehlmus« (*Jan. SNS s. v.*)

SCŪTE »brînză de vacă, urdă« (*Cant. TI s. v.*) = *skuta* »mekan sir« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

SÉLIȘTE, -șt »sat« (*Cant. TI s. v.*) = *selišče* »zaselak, seoce« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

SEMĂŇ, -ure »iarmaroc, hramul bisericii« (*Cant. TI s. v.*) = *semanj* »Markt« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

SENKÉI »a da« (*Glav. IV — Pușc. SI III 209*) (= nem. *schenken*)

SĚRK »plantă du culoare verde închisă, înaltă de 1 ½—2 m« (servește la) »facerea măturilor« (*Glav. IV — Pușc. SI III 209*) = *serka*, *sirek* »sirek, metlas« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

SÍROTE »orfană« (*Cant. TI s. v.*) = *sirot*, -a »siročé« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

SĬTNITE dem. SĬTĚ »sită« (*Cant. TI s. v.*) = *sitnica* »sito u vodenici« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

SĬTU »bucăți de miere« (*bel. 75: »fagur« = cr. sat*) (*Glav. IV — Pușc. SI III 209*) = *sat* »sât (meda)« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

SKRILĀ »tabelă« (*Glav. III — Pușc. SI III 196*) = *skril* »kamena ploča« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

SKUTA »este conținutul din zer după ce se face cașul« (*Glav. IV — Pușc. SI III 209*) = *skuta* »urda, mekan sir (koji može da se maže)« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

SLÁMITĚ »saltea« (*Cant. TI s. v.*) = *slamnica* »slamarica« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

SLIPÁŤ (adj.) »înșelător« (*Cant. TI s. v.*) = *slepar* »varalica« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

SÓHE, -e »spînzurătoare« (*Cant. TI s. v.*) = *soha* »soha, kolac« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

SPĀRŤEI »a stropi«: *máchina za spărŭei viha*« (*Cant. TI s. v.*) (= nem. *spritzen*)

SPEGĀLJ »oglinďă« (*Glav. III — Pușc. SI III 193*) (= nem. *Spiegel*)

SPITĀL »spital« (*Cant. TI s. v.*) (= nem. *Spital*)

SPODÓBAN, -ne »asemănător« (*Cant. TI s. v.*) = *spodoben* »pristojan, doličan« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

SPODOBL'ÉI »a semăna« (Cant. TI s. v.) = *spodobiti* »priliciți« »doli-kovati« (Šk. i dr. SSR s. v.)

SPÓNELE (s. f. pl.) »piedica animalelor, când ies la păscut« (Cant. TI s. v.) = *spona* »okovi, lanci« (Šk. i dr. SSR s. v.)

SPOTEĬI »a-și bate joc« (Cant. TI s. v.) = *spotiti* »oznojiti« (Šk. i dr. SSR s. v.)

SPOTĬI »a transpira« (Cant. TI s. v.) = *spotiti* »oznojiti« (Šk. i dr. SSR s. v.)

SPOVĬD, -ure »spovedanie« (Cant. TI s. v.) = *spoved* »ispovest« (Šk. i dr. SSR s. v.)

SPURGET »sporhert (ardelenism), cuptor pentru fierbere« (Glav. IV — Pușc. SI III 209) (= nem. *Sparherd*)

STARĬI »a omori« (Cant. TI s. v.) = *streti* (*strem, stárem*) »slomiti, zdrobiti, satrti« (Šk. i dr. SSR s. v.)

STÁMBLE »ram, creangă« (Cant. TI s. v.) = *steblo* »stabljika« (Šk. i dr. SSR s. v.)

STAVĀ »claie« (Glav. IV — Pușc. SI III 207) = *stava* »krstina, klad-nja (snopova)« (Šk. i dr. SSR s. v.)

STĀBLA »pom, drvo« (MALGI 95 — 1 Žej.); *stĭbla* (*ibid.* — 3 N. vas) — cf. STÁMBLE

STEGNĬI »a trage, a scoate« (Cant. TI s. v.) = *stegati, iztegati* »ispru-žiti« »pružati« (Šk. i dr. SSR s. v.)

STRELA »trăsnet, grom« (MALGI 164 — 2—6, izuzev 1 Žej.) = *strela* »grom, munja« (Šk. i dr. SSR s. v.)

STRIČINE, -e »nepoată« (Cant. TI s. v.) = *stričnica* »nećakinja« (Šk. i dr. SSR s. v.)

STRIGHE, -e »molie« (Cant. TI s. v.) = *strigalica* »Ohrwurm« (Jan. SNS s. v.); *strigalka* (zool.) »Schwanzwespe« (*ibid.*); *strigoš* (zool.) »vrsta strižibuba« (Šk. i dr. SSR s. v.)

STRINFĬI »ciorapi« (Glav. III — Pușc. SI III 183; *bel. 21*: »cred că *strinfi*... e cuvintul dacoromâneșe auzit la Blaj pentru »ciorapi«) (= nem. *Strümpfle*)

STRUP, -ure »venin« (Cant. TI s. v.) = *strup* »Gift« (Jan. SNS s. v.)

SUDNĬC »sudija« (»termen de administrație... din limba slovenă«, Žej. — A. Kovačec, *op. cit.* 197) = *sodník* »giudice« (Andr. DLIS s. v.)

SUDNĬIE »sudnica« (»termen de administrație din limba slovenă«, Žej. — A. Kovačec, *op. cit.* 197) = *sodnije* (*sodišče*) »sudnica« (Šk. i dr. SSR s. v.)

SŬSITE »tuberculoză« (Cant. TI s. v.) = *sušica* »suha bolest« »tuber-kuloza« (Šk. i dr. SSR s. v.)

ŠCÓRNE, -e »cizmă« (Cant. TI s. v.) = *škorenj, -rnja* »čizma«; *ško-renjci dem.* od *škornj* »čizmice« (Šk. i dr. SSR s. v.)

ŠENC »șanac« (?) (»pătruns din limba germană prin intermediul slovene« Žej. — A. Kovačec, *op. cit.* 197) (= nem. *Schanz*)

ȘIȘCHE, -e »ghindă« (*Cant. TI s. v.*; *șiške: Sušnj. — Bart. L. — Pușc. SI III 114*) = *șiška* »șișarka« (*Șk. i dr. SSR s. v.*)

ȘIVAST, -e »cărunt« (*Cant. TI s. v.*) = *siv* »siv, sed« (*Șk. i dr. SSR s. v.*)

ȘKUTA »urda, vurda« (*MALGI 212 — 1—4*) — cf. SKUTA

ȘNAIDER »croitor« (*Cant. TI s. v.*); *șnaidăru* »croitor, krojač« (*MALGI 117 — 1 Žej.*), *șnideru* (*ibid. — 4 Jes.*), *șnidăru* (*ibid. — 5 Brdo*), *žnidaru* (*ibid. — 2 Sušnj., 3 N. vas, 6 Let.*)

Ș^uOAIBA »geam, okno« (*MALGI 50 — 1 Žej.*) (= nem. *Scheibe*)

ȘPAS, -ure »plimbare« (*Cant. TI s. v.*) (= nem. *spatzieren*)

ȘPĂSĂN, -ne »glumeț« (*Cant. TI s. v.*) = *șpasen* »smeșan, čudnovat« (*Șk. i dr. SSR s. v.*)

ȘPĂGĂL', -l' »oglinďă« (*Cant. TI s. v.*) (= nem. *Spiegel*)

ȘTERNE, -e »fintină« (*Cant. TI s. v.*); *șterna* (*Žej.*), *sterna* (*Sušnj, N. vas, Jes.*) (*Bart. L — Pușc. SI III 111*) = *șterna* »bunar« (*Șk. i dr. SSR s. v.*)

ȘTRELE »fulger« (*Cant. TI s. v.*) — cf. STRELA

ȘTÚPE, -e »piuă« (*Cant. TI s. v.*) = *štup[a]* »prașak (za posipanje)« (*Șk. i dr. SSR s. v.*)

ȘUFETE »obială« (*Pușc. SI II 224*) (= nem. *Schuhfetzen*)

ȘŪLA »școală, škola« (*MALGI 142 — 1 Žej.*; cf. i A. Kovačec *op. cit.* 197: nem, posredstvom u *Žej.*); *șule* (*Cant. TI s. v.*) (= nem. *Schule*)

ȘU[L]MAÎȘTĂRU »învățător, učitelj« (*MALGI 143 — 1 Žej.*) (= nem. *Schulmeister*)

ȘUȘTARU »pantofar, obuțar« (*MALGI 111 — 1 Žej.*) (= nem. *Schuster*)

TABÓLT, -t »sac, traistă mare« (*Cant. TI s. v.*) = *tobolec* »Reise-tasche« (*Jan. SNS s. v.*)

TACAL'ĂN, -e »sucitor de bucătărie« (*Cant. TI s. v.*) = *tákaléc* »Wälzer, Kegelschieber«, *takanje* »wälzen, rollen« (*Jan. SNS s. v.*)

TAL'İARIN, -e »farfurie« (*Cant. TI s. v.*) = *talar[ja]* »Talar« (*Jan. SNS s. v.*)

TAMBÚR »tobă« (*Cant. TI s. v.*) = *tambur (bobnar)* »Tambour« (*Jan. SNS s. v.*)

TAT »hoț«: *tatu a furat do oi* (*Glav. III — Pușc. SI III 188*) = *tat* »kradljivac, tať, lopov« (*Șk. i dr. SSR s. v.*)

TAVŽANT »1000« (*Žej.*: iz nem. preko sloven. — A. Kovačec, *op. cit.* 197) (= nem *Tausend*)

TAŽİND »1000« (*MALGI 274*) (1 *Žej.*) — cf. TAVŽANT

TĂMN, -o, -e »rău« (*Cant. TI s. v.*; *Bart. L — Pușc. SI III 130*) = *teman, -mna, -mno* »forco, torbido« »vetro, torvo« (*Andr. DLIS s. v.*)

TĂMNĂ »a pedepsi« (*Cant. TI s. v.*) = *temneti (-ní)* »verdüstern« »dämmern«, *temnica* »Dunkelarrest« (*Jan. DLIS s. v.*)

TĂRSTIKĂ »trestie« (*Glav. III — Pușc. SI III 198*) = *trstje* »trska (kao materijal)« (*Šk. i dr. SSR s. v.*); *trstika* »Schilf[rohr], Rohrkolben« (*Jan. SNS s. v.*)

TÉCHE, -e »teacă« (*Cant. TI s. v.*) = *teka* (*zvezek*) »Teakholz« »Theke« (*Jan. SNS s. v.*)

TÊRS »vie (arbores de vie)« (*Glav. III — Pușc. SI III 199*) = *trs* »čokot, trs« »vinova loza« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

TESTAMENT, -ure »testament« (*Cant. TI s. v.*) (= nem. *Testament*)

TEZAC, -ț »muncitor zilier« (*Cant. TI s. v.*) = *težák* »Tagelöhner« »Handlanger« (*Jan. SNS s. v.*)

TEŽAKU »muncitor, radnik« (*MALGI 131 — 1—4, 6*); *težaku* (*ibid. — 5 Brdo*) — cf. TEZAC

TINTE »cerneală« (*Cant. TI s. v.*) = *tinta* (*črnilo*) »Tinte« (*Jan. SNS s. v.*)

TÎRTE, -e »creangă« (*Cant. TI s. v.*) = *trta* »Wiede« »Flechtreis« »Zaunring« (*Jan. SNS s. v.*)

TNALA »locul unde se ard cărbunii, mesto gde se pravi éumur« (*MALGI 201 — 1 Žej.*) = *tnalo* »panj na kome se cepaju drva; mesto gde se cepaju drva«; *tnalovina* »zemlja pomešana s trulim iverjem na mestu gde se cepaju drva« (*Šk. i dr. SSR s. v.*); *tnalo* »Kackblock« »Hauklotz« (*Tom. SDW s. v.*); *tnala* »Holzplatz« »Hackblock« »Block« »Klotz«; *tnalovina* »Abfall am Haustock« (*Jan. SNS s. v.*)

TOBÓLAT *pl. tobolț* »tocul în care se ține gresia« (*Cant. TI s. v.*) = *tobolec* »[Rheise]tasche« »Beutel« (*Jan. SNS s. v.*)

TREFI SE »a se întâlni, a se întâmpla« (*Cant. TI s. v.*) (= nem. *treffen*)

TULÊI »a zbiera (măgarul)« (*Cant. TI s. v.*) = *tuliti* »urlare, ululare« »muggire« (*Andr. DLIS s. v.*)

TUZĂNT »1000« (*Pușc. SI II 225*) (= nem. *Tausend*)

ȚAIT »timp« (*Cant. TI s. v.*) (= nem. *Zeit*)

TEN, -o, -e »scump, prețios« (*Cant. TI s. v.*) = *cen*, -a, -o, »billig, wohlfeil« (*Jan. SNS s. v.*)

ȚESĂR (CESAR) »împărat« (*Cant. TI s. v.*): *țesăr* »împărat« (= »osnovni leksički fond) (*Cot. CDL 24*) = *cesar* »car« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

ȚESĂRIȚE, -e »împărăteasă« (*Cant. TI s. v.*) = *cesarica* »Kaiserin« (*Jan. SNS s. v.*)

ȚESĂRSKI (CESARSCHI), -sche »împărătesc« (*Cant. TI s. v.*) = »*cesárski* »carski« (*Šk. i dr. SSR s. v.*)

ȚINÊI, ȚINEIT, -e (*vb.*) »a smălțui« (*Cant. TI s. v.*) = *ciniti* »verzinne« (*Jan. SNS s. v.*)

ȚINGULICÎ, -cî »cantaridă« (*Cant. TI s. v.*) = *cingetati* »scampanelare, sonare il campanello« (*Andr. DLIS s. v.*)

ȚIȘLERU »timplă, stolar« (*MALGI 113 — 1 Žej.*); *țișlaru* (*ibid. — 3 N. vas, 6 Let.*) (= nem. *Tischler*)

ȚUCAR (CSUKAR) »zahăr« (Glav. IV — Pușc. SI III 202); țúcur (Cant. TI s. v.) = cukér (sladkor) »Zucker« (Jan. SNS s. v.)

UDOVȚ »văduv« (Cant. TI s. v.) = vdovec »Witwer« (Jan. SNS s. v.)

ÚIT »unchi« (după mamă)« (Cant. TI s. v.); uițu (MALGI 35 — 1—4) = ujec »Oheim, Vetter« (Jan. SNS s. v.)

UJÉI »a obișnui« (Cant. TI s. v.) = užiti (užijem) »usare« (Andr. DLIS s. v.)

UL', -ure »stup« (Cant. TI s. v.) = ulj »hohler Baum« »Bienenstock« »Bienenkorb« (Jan. SNS s. v.)

ÚL'ICHE, -e »măslină« (Cant. TI s. v.) = óljičje »oliveta« (Andr. DLIS s. v.)

ÚL'IȘTE, -i »stup« (Cant. TI s. v.) = ulj »košnica, uliște«; uljinjak »pčelinjak, uljanik« (Šk. i dr. SSR s. v.)

ÚRE, -e »oră, ceas (obiect)«; bura ure »dis de dimineață«; cea ure »ora fixată« = ura »čas, sat« (Šk. i dr. SSR s. v.); huda ura »Unwetter, Gewitter, Ungewitter« (Jan. SNS s. v.)

VÁHLE, -e »pază, gardă« (Cant. TI s. v.) (= nem. Wache)

VÁVIC (adv.) »mereu« (Cant. TI s. v.) = vavek (vekomaj) (Jan. SNS s. v.)

VĂR (prep.) »deasupra«; văr de iel »deasupra lor« (Cant. TI s. v.) = »vrh[u]« (prep.) vrh, na vrhu (adv.) »sasvim gore« »povrh« »ozgo« (Šk. i dr. SSR s. v.)

VĂRBE, -e »lozie, răchită« (Cant. TI s. v.) = vrba »vrba«; rdeća vrba »rakita, crvena vrba« (Šk. i dr. SSR s. v.)

VĂRȘAI, -ure »fînul adunat în căpițe« (Cant. TI s. v.) = vršaj »vršaj« »gomila omلاعenog ili ovršenog žita« »gomila ovejanog žita« (Šk. i dr. SSR s. v.)

VĂRTĂC, -ure »izvor« (Cant. TI s. v.) = vrtača »vrtlog« »kovitlac (u vodi, u vazduhu)« (Šk. i dr. SSR s. v.)

VĂVĂC (adv.) »mereu« (Cant. TI s. v.) — cf. VÁVIC

VÉRNO »cu dreptate« (Cant. TI s. v.) = verno (adv.) »predano, verno« (Šk. i dr. SSR s. v.)

VERÚGHE (s. f. pl.) »lanț« (Cant. TI s. v.) = veriga »lanac, veriga« (Šk. i dr. SSR s. v.); »Kette« »Fessel« (Jan. SNS s. v.)

VICS »vax« (Glav. III — Pușc. SI III 199; ibid. 185, bel.: »vics (ar-delenism, din germ.)« (= nem. Wichse)

VISCHE, -e »fluture« (Cant. TI s. v.) = višek »Höhepunkt« »Gipfel (punkt)« (Tom. SDW s. v.)

VITI SE »a se munci« (Cant. TI s. v.) = vicati, -am (fam.) »kinjiti, mučiti, mrcvariti« (Šk. i dr. SSR s. v.)

VIZITE, -e »vizită medicală« (Cant. TI s. v.) (= nem. Visite)

VOISCUÍ »a purta război« (Cant. TI s. v.) = vojska bo »biće rata«; na vojsko biti »otići u rat, ići na vojsku« (Šk. i dr. SSR s. v.)

VOJ (VOŽ), -ure »car« (Cant. TI s. v.); vos[u], vožu (Žej.) (Bart. L — Pușc. SI III 105); voz »car« (Glav. III — Pușc. SI III 183) = voz »kola« (Šk. i dr. SSR s. v.)

VOZ »car« (Cant. TI s. v.); v^uozu »trășură, kola« (MALGI 213 — 1—4), vozu (ibid. — 5—6) — cf. VOJ (VOŽ)

VRĂTNAC, -ure »blana ușii« (Cant. TI s. v.) = vratnica »krilo u vrata«; vratnik »dovratak, dovratnik« (Šk. i dr. SSR s. v.)

VRT DE VIR (Žej., Bart. — Pușc. SI II 225) (= kalk prema nem. Weingarten)

ZAHAÎT »a apune« (Cant. TI s. v.) = zahajati »zalaziti (sunce, zvezde)« (Šk. i dr. SSR s. v.)

ZAKON »cununie« (Cot., Elemente de dialectologie a limbii române [cit.], str. 178: smatra se »srpskohrvatskog porekla«) = zakon »brak« (Šk. i dr. SSR s. v.)

ZAMURÍ »a se sufoca, a se asfixia« (Cant. TI s. v.) = zamoriti »umrtviti« (Šk. i dr. SSR s. v.)

ZAPEL'ÊI »a duce, a transporta« (Cant. TI s. v.) = zapeljati, -péljem (-peljam) »odvesti« »zavesti« »odvesti kolima nekud« (Šk. i dr. SSR s. v.)

ZARÍ »a încâlzi« (Cant. TI s. v.) = zárja »rumen, crven« (Šk. i dr. SSR s. v.); zarjaviti »obočiti mrko«; sonce mu je zarjavilo obraz »sunce mu je opalilo lice« (ibid.)

ZĂIFE »săpun« (Cant. TI s. v.); zaife (u osnovnom fondu reči — Cot. CDL 24); zăife (Pușc. SI II 225); šaifa (Žej.); žaifa (Sušnj., N. vas, Jes., Brdo) (Bart. L — SI III 131) (= nem. Seife)

ZDREHNIÍ »a trezi, a scăpa din mînă« (Cant. TI s. v.) = zdrkniti »skliznuti (iz ruku)« (Šk. i dr. SSR s. v.)

ZDRIMLÍ »a închide ochii« (Cant. TI s. v.) = zdramiti, -mim »razdremati, rasaniti, probuditi (se)« (Šk. i dr. SSR s. v.)

ZECESI »a tăia« (Cant. TI s. v.) = začesniti »zacepiti«; začesnil se mi noht »zacepio mi se nokat« (Šk. i dr. SSR s. v.)

ZEMBRIJI »a încâlci, a încurca« (Cant. TI s. v.) = zabrisati, -brišem »(delimicno) izbrisati, učiniti nejasnim« (Šk. i dr. SSR s. v.)

ZGLĂVIA »căpătii, jastuk« (MALGI — 1 Žej.) = [v]zglavie »uzglavlje, čelo kreveta« (Šk. i dr. SSR s. v.)

ZGÓRU PO (adv.) »la deal« (Cant. TI s. v.) = zgor[aj] (adv.) »gore« »ozgo« (Šk. i dr. SSR s. v.)

ZIȘTUDIRĂIT, -e (part.) »învățat, studiat« (Cant. TI s. v.) (= nem. studieren)

ZMENI-SE »a se pune de acord, a discuta« (Cant. TI s. v.) = zmeniti se »dogovoriti se« (Šk. i dr. SSR s. v.)

ZŃIDAR »croitor« (Cot., Elemente de dialectologie [cit.], str. 178: iz »srpskohrvatskog »nidar«) — cf. ȘNAIDER

ZVRACHÉI »a rästurna, a präbuši« (*Cant.* TI s. v.) = *zvrachati* »izvrtati« »preturati« »prevrtati« (*Šk. i dr.* SSR s. v.)

Ž^[u]ĀIFA »sapun, sapun« (MALGI 105 — 1 *Žej.*), *z^vāifa* (*ibid.* — 2 *Sušnj.*, 3 *N. vas*, 4 *Jes.*), *žāifa* (*ibid.* — 5 *Brdo*, 6 *Let.*) — *cf.* ZĀIFE

7.0. Dakle, spisak reči slovenačkog porekla u istrorumunskom nije baš mali (preko 300 leksičkih elemenata). Međutim ovaj spisak svakako da može da bude podvrgnut kritičkom razmatranju. Najpre, on bi, po svoj prilici, mogao biti i dopunjen uzimanjem u razmatranje i drugih objavljenih istrorumunskih glosara. Tako onaj S. Pušcariua u *Studii istroromâne* I,⁴⁷ te onaj A. Byhana,⁴⁸ kao i glosar I. Popovicia.⁴⁹ Takođe nije korišćen ni istrorumunski leksički materijal sadržan u rumunskim lingvističkim atlasima, predratnim i posleratnim.⁵⁰ Nedostatak jednog celovitog rečnika ovih govora — kao što ga ima arumunski⁵¹ — takođe otežava prilično razmatranja ove vrste, a takođe i lingvističkog atlasa ovih govora.⁵²

7.1. Podložan je kritičkoj oceni i sam ovaj spisak koji smo dali, čega smo mi sami potpuno svesni. Tako imamo reči za koje dato poreklo (slovenačko) ipak nije potpuno sigurno. Nametale bi se posebne etimološko-fonetske studije takoreći po pitanju svake reči posebno i tek bismo tada imali sigurniji oslonac i polaznu tačku. Evo nekih od ovih nesigurnih reči: *grašche* »grad, tuča« = sloven. *graški* »gradački« (?); *hlevarica* »ugljara« je, po leksičkoj konstituciji, reč koja postoji u slovenačkom, ali se semantički sadržaj — bar u pogledu naših pomagala — uopšte ne uklapa (*hlev* »staja«, *hlevarica* »sluškinja«) i dr. Bez daljeg komentara, navodimo samo najizrazitije nesigurne slovenačke reči u istrorumunskom (paralelne reči i značenja v. u datom spisku): *hmalim*, *hrušva*, *jablec* (sloven. *žabjak* ili srp. hrv. *žabljak?*), *mali*, *maréi*, *mladolet* (ipak je sloven. reč za ovaj sadržaj *pomlad*), *mod na*, *mozljan*, *mučhe*, *nigdiri*, *paulin* (semantički se ne uklapa), *pecler*, *pobāičsu*, *pojīmac* (ipak je *jesen* u sloven.), *purmon*, *rebac*, *sai*, *sāgni*, *slipať*, *strighe*, *špas*, *tāmna*, *tingulici*, *vārhe*.

7.2. Neke poteškoće pričinjavaju i reči koje su slične fonetske građe u slovenačkom i u srpskohrvatskom (odnosno u hrvatskim govorima

⁴⁷ U stvari, glosar za SI I dat je u SI III 301 sq.

⁴⁸ *Istroromänisches Glossar*, Weigand's *Jahresbericht*, Leipzig, VI, 1899, str. 174—398.

⁴⁹ *Dialectele române din Istria I—II*, Halle, 1909, 1914, *pass.*

⁵⁰ S. Pop, E. Petrovici: serija *Atlasul lingvistic român*, ancheta I—II, 1938 sq.; E. Petrovici, nova serija lingvističkih atlasa, 1956 sq. — *cf.* S. Pop — R. D. Pop, *Atlas linguistiques européens*, Domaine roman, Louvain, 1960, *pass.*

⁵¹ T. Papahagi, *Dicționarul dialectului aromân*, general și etimologic, București, 1963 (kao i stariji rečnici ovoga dijalekta, I. Dalametra, St. Mihăileanu, G. Pascu).

⁵² O našem MALGI — *cf.* bel. 46.

u Istri),⁵³ tako da je puno puta teško opredeliti se za jednu ili drugu etimologiju. Tako napr. *bolan*, *cârsti* (*krsti*), *cmet* (*kmet*), *crij* (*križ*), *gladiš* (sloven. *gladež*, srp. hrv. *gladiš*) ili *hrbat* (sloven. *hrbet*, srp. hrv. *hrbat*) i dr. Tu spadaju i ove reči: *gomol'ar*, *jagodiče* (*jagodice*), *lesa*, *loje* (*lože*), *mule*, *oplecs*, *osām*, *pladāhu*, *preje* (sloven. *preja*, srp. hrv. *preda*), *sad*, *sītu*, *stamble* (*stāble*), *tat*, *têrs*, *ul'īšte*, *vāršai*, *veruche* i *vrātnac*.

7.3. Kod germanizama je takođe prilično teško uvek odrediti put kojim su oni došli u istrorumunski. Očigledno je da ih je slovenački, već i po svom geografskom položaju, apsorbovao u najvećoj meri i kao takve prenosio i dalje, do istrorumunskog.⁵⁴ Mi smo — polazeći od ove najverovatnije pretpostavke — skoro sve reči nemačkog porekla uneli u one koje su ovim putem tu došle. Međutim moguće je da su neke, kao takve, preuzete i iz srpskohrvatskog, odnosno mesnih hrvatskih govora, pa čak i ako su ih ovi preuzeli preko slovenačkog. Dalje, moguće je da su neke pak preuzete i neposredno iz nemačkog, naročito one iz oblasti administracije i vojske (za vreme austro-ugarske dominacije, a koje najstarije generacije, i nekoliko generacija iza njih, još uvek pamte).⁵⁵

7.3.1. Tako je moguće da su neki germanizmi došli posredstvom okolnih hrvatskih govora. Tu mislimo prvenstveno na ovakve reči, a koje su i malo šire poznate: *dupel* (= *duplo*), *fali* (= *faliti*), *muzicant*, *muziche*, *ofițir*, *print*, *spēgāl'* (poznat kao *špigla* < nem. *Spiegel* i u hrvatskim govorima), *tinte* (= *tinta* »mastilo«), *trefi se*, *țișlaru* (= *tišler*).

7.3.2. Vojno-administrativni termini iz nemačkog bili su preuzeti neposredno za vreme austro-ugarske vladavine.⁵⁶ Tako napr. *comendirui*, *contract*, *grenade*, *ledit*, *rusac*, *spital*, *sufete*, *șula*, *șu[l]mastăru*, *testament*, *vahle*.

7.3.3. Za drugu grupu reči nemačkog porekla u istrorumunskom nismo takođe našli pokrića u rečnicima kurentnog slovenačkog književnog jezika. Ovo opet ne znači da ih ne može biti, recimo, u slovenačkim lokalnim govorima, što je za nas, bar u ovom trenutku, bilo malo teže tražiti i pronaći jezičko-dijalektalnu konfirmaciju. Tu bi išle reči kao *coh* (može biti, prvobitno, i »vojni kuvar«, jer se reč, kao dijalektalno *kok*, zatiče i u rumunskim banatskim govorima),⁵⁷ *cufer*, *fain*, *faitno*, *farba* (sloven. *barva*), *fertig* (možda i vojni termin — cf. 7.3.2.), *frustich[e]i*, *glaz*, *oberluțifer*, *senkdi*, *spărtei*, *spotēj*, *spurget*, *strinfi*, *șene*, *snaider*, *șuoai̯ba*, *tavžânt* (sa *var.*), *țait*, *zăife* (sa *var.*), *zaistudirăit*.

⁵³ Cf. J. Ribarić, *Razmještaj južnoslovenskih dijalekata na poluotoku Istri*, Beograd, 1940, *pass*.

⁵⁴ Preko slovenačkog su, po A. Kovačecu, *op. cit.*, str. 197 (naročito u Žej.) ušli u istrorumunski i mnogi germanizmi.

⁵⁵ V. o tome: R. Flora, *Reči i stvari: Banatska Vojna granica*, Zbornik za filologiju i lingvistiku Maticе srpske, Novi Sad, IV—V, 1961—1962, str. 77 sq.

⁵⁶ A. Kovaćec, *loc. cit.* (bel. 54).

⁵⁷ Cf. R. Flora, *Rumunski banatski govori... (cit.)*, *pass*.

7.4. Neke su pak reči, uključujući i neke vojne termine, mogle doći i putem italijanskog jezika odnosno dominacije ovoga u Istri. Tako napr. *calune* (= *canone*), *compahe* (= *compagnia*), *frater* (doduše, u italijanskom samo *frate*), *patrone* (= *patrona*), *roba*, i dr.

8.0. Ako bismo išli još i dalje, izvan datog spiska slovenačkih posuđenica u istrorumunskom, mogli bismo ga još i proširiti i nekim drugim leksičkim elementima mogućeg slovenačkog porekla, ali vrlo nesigurnog. Tako napr. *bek* »taur« (*Cant. TI s. v.*) ima paralelizam i u slovenačkom (cf. *Andr. DLIS s. v.*: *bik*, *bičer*), ali i u srp. hrv. *bik*; *Beci* (*Cant. TI s. v.*) može biti i sloven. reč (*Jan. SNS s. v.*: *Beč* »Wien«), ali takođe i srp. hrv. Dalje, reč *grof* je opštepoznata, pa *slej* (*slež*) »nalbă« (*Cant. TI s. v.*) = = sloven. *slez* (*Šk. i dr. SSR s. v.*), ali i srp. hrv. *slez*; *spuj* (*spuž*) »melc« (*Cant. TI s. v.*) ili srp. hrv. *puž*, u kontaminaciji sa *spužva* (i sloven. reč — cf. *Šk. i dr. SSR s. v.*), ili pak samo ova zadnja skraćena kontrakcijom. Isto tako i reč *šine* »sine de fier« (*Glav. IV — Pušc. SI III 209*) neospornog nemačkog porekla, ali nesigurnog posredstva.

8.1. Mogle bi, najzad, biti uzete u razmatranje još neke reči, takođe nesigurne etimologije, ali gde nije isključena ili neka slovenačka dijalektalna reč ili bar posredstvo ovog jezika. Tako napr. dovodi nas u iskušenje istrorum. *ărpe* = rum. *aripă* »krilo« (lat. *alapa*), a koja znači »piatră« (*Cant. TI s. v.*; *Glav. III — Pušc. SI III 194*), što bi mogao biti semantički kalk prema sloven. *krilo* »Bedeckung« »Decke« (*Jan. SNS s. v.*) ili *krilena opeka* »krovni crep« (*Šk. i dr. SSR s. v.*). Takođe je teško ne približiti istrorum. *bušni* »a săruta« (*Cant. TI s. v.*) = nem. *Busch* »usta«, bez obzira na moguće posredstvo. Moglo bi se diskutovati i o istrorum. *pintaru* »dogar, bačvar« (*MALGI 115 — 1 Žej.*), koji se, svakako, nadovezuje na nem. (*Fass*)*binder* (inače *pinter* je kurentno, sa istim značenjem, i u banatskim govorima, srpskim i rumunskim).⁵⁸

9.0 U zaključku, hteli bismo još ukazati i na frekventnost i značaj slovenačkih leksičkih elemenata u istrorumunskom. Brojčano imamo (one koje smo mi nabrojali, razume se):

leksičkih pozajmica	305
njihovih varijanata	55
<hr/>	
svega	360

Od ovoga broja neke su varijante sa znatnijim odstupanjima (14 na broju), te su u ukupnom indeksu (305) prikazane kao posebni leksemi, što bi značilo da je ukupan zbir — ako se ovi oduzmu — nešto manji (291); prošireni spisak varijanata (55) sadrži samo nebitne fonetske va-

⁵⁸ *Ibid.*, pass.

rijacije, te ove nisu date ovde posebno. Od ukupne cifre ovih reči, po jednom proračunu, imamo

sigurnih etimologija	201
manje sigurnih	(oko) 60
diskutabilnih	(oko) 40

što, opet, znači da je $\frac{2}{3}$ našeg materijala pouzdano, a ako bismo tu dodali i one druge, nesigurne etimologije, to bi moglo biti bar još 30 leksičkih elemenata, tj. u svemu (oko) 250 reči.

9.1. Drugi vid, ne manje važan, ovoga pitanja jeste mogućnost pripadanja jednog dela ovih reči osnovnom (bazičnom) fondu. Bez nekih čvršćih kriterija u ovom pogledu, na ovom mestu,⁵⁹ možemo razvrstati sve ove reči kao što sledi:

osnovni fond reči: už	75
osnovni fond reči: širi	135
<hr/>	
svega	210

dok bi ostatak (95 reči) ušao u dopunski fond. Ovaj podatak — čak i kad bi prilično suzili fond reči koji ide u osnovni — od ogromne je važnosti za procenjivanje o slovenačkom uticaju na istrorumunske govore.

9.2. Interesantna su i razmatranja o tematskom aspektu ovoga pitanja. Evo koji su tematski domen

predmeti domaćinstva	26
biljke i cveće	25
poljoprivreda, stočarstvo, ugljarstvo	21
(razne) apstraktne reči	19
vera i običaji	15
zanimanja	14
vojni izrazi	14
socijalni odnosi	13
odeća (sa krevetnikom)	13
rodbinski odnosi	13
kvalifikativi (pridevi)	12
administrativni izrazi i škola	11
jela	10
atmosferske prilike i godišnja doba	10
<hr/>	
svega	216

⁵⁹ Cf. o tome: Al. Graur, *Încercare asupra fondului principal lexical al limbii române*, București, 1954; isti, *Fondul principal al limbii române*, București, 1957.

9.2.1 Komentarišući gornju tabelu najfrekventnijih tematskih oblasti slovenačkih leksičkih posuđenica u istrorumunskom, da se primetiti, između ostalog: a] uklapanje u novu sredinu, a₁] sa novim vođenjem domaćinstva i načinom ishrane, a₂] sa novim načinom privređivanja, a₃] sa novim zanimanjima, jednom rečju, a₄] sa novim socijalnim odnosima; b] nova prirodna sredina (biljke, cveće, insekti, atmosferske prilike); c] druga vera i običaji (prelaz na katoličanstvo, među ostalima), te d] novi rodbinski odnosi (mislimo terminološki, po svoj prilici i zbog mešovitih brakova), i e] nova administracija. Sve je ovo u potpunom skladu sa položajem pridošlih predaka Istrorumuna u ove krajeve, uglavnom kao čobana, po svoj prilici pravoslavne vere, i kasnijeg ugledanja na veće narodnosne grupe od kojih su usvajali novi način života.

9.3. Evo drugog dela tabele sa tematske tačke gledišta:

delovi tela (i fiziološki procesi)	9
nepromenljive reči	9
arhitektura kuće (i sela)	7
insekti	6
prirodni procesi	6
brojevi	6
apstraktne imenice	6
životinje	4
delovi stana	3
svega	56

Od ostalih tematskih oblasti zastupljene su i sledeće, ma da irelevantne: domaće životinje i pčele (5), muzika (5), afektivni izrazi (4), rad (2), bolesti (2), imperativi (2), ptice (1), kolonijalna roba (1).

9.3.1. Ova druga šema dopunjuje prvu (arhitektura kuće, sa delovima stana); sa prirodom i okolinom (insekti, životinje, prirodni procesi). Interesantno je da se preuzimaju i brojevi i nepromenljive reči (reči za vezu, što znači da ulazimo i u sferu konstrukcije niza misli i fraze). Muzika i afektivni izrazi, ma da u srazmerno malom broju, nisu bez značaja u ovom ansamblu. Ma da imamo apstraktnih reči, uočljivo je ipak da je zastupljena uglavnom materijalna kultura i proizvodnja, a manje, ili skoro nikako, duhovna kultura, što se može, verovatno, protumačiti i dosta niskim stadijem ove kod Istrorumuna. S tim u vezi se valjda može dovesti i činjenica da je usmena književnost, a naročito bajke, dosta razvijena ovde.

10.0. Gornji zaključci nameću, među ostalima, i reviziju dosadašnjih stavova s odnosom na dosadašnje ocene o slovenačkim elementima u istrorumunskom, i to naročito pod dva vida: a] s odnosom na brojnost

ovih elemenata, i b) takode i, samim tim, s odnosom na značaj istih. Ovo tim pre što su ranije izražena mišljenja bila manje-više negativna.⁶⁰

10.1. Posebna korekcija koja se nameće tiče se same geografije rasprostranjenja ovih leksičkih elemenata. Bez nekog lingvističkog atlasa, a u situaciji kada većina postojećih glosara ne daje nikakve izoglose, istraživači su pošli od dveju konstatacija: a) da je mesto Žejane najisturenije prema severu i, shodno tome, najviše izloženo slovenačkom uticaju; b) druga, pogrešna premisa, bila je ta da između severne grupe govornika (Žejane) i one južne, iz doline Raše, nema nikakvog kontakta (i razlozi čisto geografske prirode), te da su, opet, slovenački elementi ograničeni isključivo na Žejane.

10.1.1. Naročito MALGI, a donekle i lokalizacije koje daju M. Bartoli i A. Glavina (*apud* Pušc. SI III, *pass.*), jasno ukazuju — ma da još uvek nepotpuno ili ekshhaustivno — da se slovenački leksički elementi nalaze i u mestima u dolini Raše, na podnožju Učke. Jedino bi možda mogla ostati još konstatacija da je ovaj uticaj jače izražen u severnoj zoni (Žejane), ali nije nipošto isključen ni u južnoj.

10.2. Izvesne poteškoće zadaju nam jedino neke nesigurne etimologije, ali one nipošto ne obezvređuju gornje konstatacije. Mogle bi ih samo, verovatno, suziti količinski. Ali ne zaboravimo da, s druge strane, još uvek postoji, i ne mala, mogućnost proširivanja ovog obima novim, dosad neidentifikovanim materijalima.

Rezumat

IMPRUMUTURI LEXICALE DIN LIMBA SLOVENĂ ÎN ISTROROMÂNĂ

În partea introductivă, autorul vorbește despre starea actuală a istroromânei, despre contactele lingvistice și interferențe, respectiv bilingvism ca o consecință a acestora, respectiv, plecând de la materiale istroromâne, scoate în evidență unele postulate de lingvistică generală (relația limbă-dialect, situația enclavelor lingvistice, chestiunea limbilor mixte, dispariția limbilor ș. a.).

Apoi se trece la considerarea lexicului ca atare, constatându-se circa 50 % de elemente lexicale de origine slavă, în care sînt incluse și cele din limba slovenă. Cu privire la acestea din urmă, era înaintea, evident, o mică neînțelegere a acestora neglijându-se (chiar și din partea autorilor contemporani).

Studiul de față trebuie să îndrepte tocmai aceste din urmă vederi. Cu ajutorul textelor publicate anterior, și a anchetelor proprii, autorul propune o listă de circa 300 elemente lexicale slovene în istroromână. Este, apoi, înșiruită o listă concretă (de la BABĂ la ŽAIFA, în ordinea alfabetică), cu sensul cuvintelor, exemple în frazeologie (cu indicarea izvoarelor) și cu etimonul din limba slovenă (cu aceleași elemente) pus alături.

În partea finală, această listă de cuvinte este supusă discuției: etimologia slovenă a unor cuvinte este îndoielnică; altele se confundă cu cuvinte similare sîrbocroate; cel mai greu este a face o distincție netă în domeniul germanismelor, a celor preluate, eventual, în mod direct (în timpul dominației austro-ungare), respectiv a celor provenite în mod indirect, prin slovenă.

⁶⁰ V. malo više (5.1. i 5.2. i bel. 43—45).

În concluzie, luîndu-se în considerare și variantele lexicale (descoperite și discutate de autor) există:

305 împrumuturi lexicale,
55 variante ale lor.

Dintre acestea (prima categorie), avem:

201 etimologii sigure,
(circa) 60 nesigure,
(circa) 40 discutabile.

Ultimele considerări ale autorului ating și distingerea în cadrul acestor împrumuturi (ipotetică, natural) a cuvintelor din fondul principal restrictiv (75), respectiv din cel ceva mai extins (210 cuvinte). În fine, este redată și o delimitare tematică a acestor împrumuturi, care are, în partea de sus, următoarea înfățișare:

obiecte casnice	26
plante și flori	25
agricultură, creșterea vitelor,	
cărbunărit	21
cuvinte abstracte	19
religie și obiceiuri etc.	15

Și aceste delimitări lexicale sînt, la rîndul lor, comentate și apoi trase concluziile finale.